

שיעור מספר 8
14-20 נובמבר

הרפורמות של יאשיהו

שבת אחר הצהריים

קיראו את הפרקים והפסוקים הבאים לקראת שיעור השבת השבועי:
דברי הימים ב' 33; חבקוק 1:2-4; מלכים ב' 22; פיליפיים 2:3-8; מלכים ב'
23:1-28; קורинתיים א' 5:7.

פסוק לשינון: "וְכִמְהוּ לֹא-הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר-שָׁב אֶל-יְהוָה בְּכָל-לְבָבוֹ וּבְכָל-נַפְשׁוֹ וּבְכָל-מְאָדוֹ כְּכָל תּוֹרַת מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא-קָם כְּמֹהוּ" (מלכים ב' 23:25).

הורים יודעים בדיוק כמה שזה קשה לראות את ילדיהם במיוחד כאשר הם בבגרותם ואינם תחת שליטתם, בוחרים בדברים במודע שיפגעו בהם. כמובן שכאב הלב הזה אינו חל רק על הורים וילדים: מי לא ראה חברים או קרובי משפחה או זרים בוחרים במשהו שידעתם שעלול להזיק להם? זהו היבט מצער של חופש הבחירה.

רצון חופשי, ובמיוחד רצון חופשי מוסרי, חסר כל משמעות אם אין לנו את החופש לעשות בחירות לא נכונות. יצור 'חופשי' שיכול לבחור רק בדרך הישר אינו באמת חופשי, וגם לא מוסרי.

וכך חלק גדול מכתבי הקודש הם סיפורו של אלוהים המזהיר את בני האדם שלא לבחור בדברים לא נכונים. זה היה חלק גדול מספר ירמיהו: כתבי הבקשות של אלוהים לעם הנבחר שלו, האלוהים שמכבד את הבחירה חופשית והרצון החופשי. ולמרבה הצער, רוב הסיפורים אינם טובים, השבוע אנו זוכים לראות שביב של תקווה; אנו נראה את אחד המלכים הבודדים שבאמצעות רצון חופשי, בחר לעשות את "הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה".

* לימדו את השיעור השבועי לקראת שבת ה-21 נובמבר.

שלטונם של מנשה ואמון

למרות שאנו אוהבים לדבר על אובייקטיביות, על ראיית הדברים כפי שהם באמת, כבני אדם אנו סובייקטיביים חסרי תקנה. אנו רואים את העולם לא בדיוק כמו שהוא באמת, אלא כפי שאנו באמת. ובגלל שאנו בני אדם חוטאים ומושחתים, שחיתות זו משפיעה על התפיסות ופרשנותינו לעולם שמסביבנו. אחרת כיצד למשל נוכל להסביר מישהו כמו המלך מנשה בממלכת יהודה (כ 643-686 לפני הספירה), ובמיוחד השנים הראשונות של הכפירה הנוראה שלו? קשה לדמיין כיצד הוא הצדיק בדעתו את התועבות מחרידות הנפש שלהם הרשה לפרוח ביהודה.

קיראו את דברי הימים ב' 33. מה אומר לנו הסיפור הזה על מידת השחיתות של המלך מנשה? וחשוב מכך, מה זה מלמד אותנו על נכונותו של אלוהים לסלוח?

אין ספק, שלהיגרר לבבל בכבלים היו דיים בכדי שאדם יחשוב ויסקור לאחור את חייו. עם זאת, הטקסט ברור: מנשה באמת חזר בתשובה מדרכיו, וכאשר כונן שוב על כס המלוכה, ביקש לתקן את הנזק שעשה. למרבה הצער, הנזק שגרם היה גדול יותר ממה שיכול היה לדמיין.

"אבל ראוי לציין, שחזרתו בתשובה זו של מנשה, הגיעה מאוחר מדי בכדי להציל את הממלכה מההשפעה המשחיתה של שנים של עבודה זרה. ורבים נכשלו ונפלו, ולעולם לא קמו שוב" (אלן ג'י וייט, נביאים ומלכים, עמ' 383).

מצערת יותר העובדה שבקרב אלו שהושפעו מאוד על-ידי הכפירה של מנשה היה גם בנו אמון, שעלה על כס המלכות לאחר מות אביו "וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינָי יְהוָה כְּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו וְלִכְלֹל-הַפְּסִילִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו זָבַח אֱמוֹן וַיַּעֲבֹדֵם: וְלֹא נִכְנַע מִלְפָּנָי יְהוָה כִּהְפָּנַע מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי הוּא אֱמוֹן הָרָבָה אֲשֶׁמָּה." (דברי הימים ב' 23, 22: 33). וגרוע מכך, שבניגוד לאביו, אמון לא חזר בתשובה.

מי לא חווה באופן אישי את התוצאות הנוראות מחטא שכבר נסלח? אילו הבטחות תוכלו לבקש מאלוהים לקיים כדי לנחול נצחון על החטא? למה שלא תתבעו הבטחות אלה בזה הרגע לפני שהחטא יביא את התוצאות העצובות שלו?

מלך חדש

דרשן מסוים נהג לומר, "היזהר בתפילתך, אתה עלול לקבל את מה שבעבורו התפללת" ישראל ביקשה והשתוקקה למלך, בדיוק כמו העמים שסבבו אותם. מבוקשם ניתן להם, וכל-כך הרבה מההיסטוריה של עם ישראל לאחר עידן השופטים היתה תיעוד השחיתות של מלכים אלה בעודם על כס המלכות וכתוצאה מכך, השחתת האומה כולה. עם זאת, תמיד היו מלכים שיצאו מן הכלל, כגון המלך יאשיהו, שעלה לשלטון ב-639 לפנה"ס ומלך עד 608 לפני הספירה.

מה היו השתלשלות האירועים שבמהלכם יאשיהו הגיע לכס המלכות? (ראו דברי הימים ב' 25:33).

למרות שדמוקרטיה אמורה להיות שלטון העם, בדרך כלל זה לא נראה שהיא מתפקדת כך, כפי שהיה גם במקרה זה. עם זאת, העם עשה את רצונו ידוע, וזה נעשה על-פי רצונם. המלך הצעיר עלה לשלטון בתקופה מאוד מבולבלת, כפירה, ו אלימות אפילו ברמות הממשל הגבוהות ביותר. בראותם את מה שקרה, נאמנים רבים בארץ תהו אם ההבטחות של אלוהים לישראל העתיקה יוכלו אי פעם להתממש. "מנקודת המבט האנושית תכניתו של אלוהים לעם הנבחר נראתה כמעט בלתי ניתנת להשגה" (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 384)

חרדת המאמינים האלה באה לידי ביטוי בדברי הנביא חבקוק. קיראו את חבקוק 1:2-4. מה אומר כאן הנביא?

למרבה הצער, התשובה לבעיות של עוול, אי צדק, רשע, אלימות, מאבקים, והפקרות יבואו מהצפון, מהבבלים, שבים ישתמש אלוהים בכדי להביא פסק דין על עמו הסורר. כפי שראינו לאורך כל הדרך, זה לא חייב היה להיות כך; אולם בגלל סירובם לחזור בתשובה, הם עמדו בפני העונש שחטאיהם הביאו עליהם.

באיזו תכיפות נראה מנקודת מבט אנושית שהמטרה האלוהית בלתי ניתנת להשגה? מה זה אומר לנו על הדרך בה אנו צריכים לבקש אמונה מעבר למה שאנו רואים או מבינים באופן מלא?

יאשיהו על כס המלוכה

”בן-שְׁמֹנֶה שָׁנָה יאשיהוּ בְּמִלְכוֹ וּשְׁלֹשִׁים וָאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ יְדִידָה כַּת-עֲדָיָה מִבְּצֻקֶת: וַיַּעַשׂ הַיְשָׁר בְּעֵינָי יְהוָה וַיִּלְךְ בְּכָל-דָּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא-סָר יָמִינוֹ וּשְׁמָאוֹל.” (מלכים ב' 2, 1: 22).

בהתחשב בדרך בה עלה יאשיהו לכס המלוכה, מה כל-כך מיוחד בפסוקים האלה?

התנ"ך לא נותן לנו הסבר על האיש הצעיר והיוצא דופן שבהתחשב בנסיבות, רוב הסיכויים שהוא היה צריך ללכת בדרכי אביו וסבו ולהיות מושחת ומרושע כמותם. אלא שלא כך היה הדבר. מכל סיבות שהן, הוא בחר בדרכים שונות, וזה השפיע באופן חיובי על האומה, למרות מוגבלותה. מלכים ב' פרק 22 מזכיר את שעשה יאשיהו בנוגע לבית המקדש. מזמן חנוכת בית המקדש על-ידי שלמה, חלפו מאות שנים ארוכות עד הרפורמות של יאשיהו (622 לפנה"ס). המלכים לא ממש שמרו על בית המקדש. הבניין שבזמן בנייתו היה מרהיב ביופיו, נשחק במשך הזמן. המלך הצעיר ראה שבית המקדש כבר לא היה ראוי לעבודת הקודש וההשתחויה וזאת בשל הזנחה רבת שנים. מה עשה יאשיהו לכשגילה שבית המקדש היה זקוק לשיפוץ כללי? מלכים ב' 7-3: 22.

היום היינו אומרים שהמלך שלח את שר האוצר שלו לכהן הגדול וביקש ממנו לתכנן ולפקח על השימוש בחומרים והעבודה הנדרשים לשיפוץ בית המקדש. אולם הכהונה לא נצטרכה להסביר את השימוש בכסף שעליו הופקדו כי הם פעלו בנאמנות. מסיבות כל שהן, יאשיהו נתן את אמונו בהם, וככל שמראה המקרא, הם הוקירו אותו על כך.

שיפוץ בית המקדש זה יפה וראוי בהחלט, אבל בסופו של יום, מה באמת חיוני לתחייה ותיקון אמיתיים? (ראו פיליפיים 2: 3-8).

ספר התורה

שיפוץ בית המקדש, מרכז הפולחן הישראלי במשך דורות, היה חשוב, אבל חידושו של הבניין לא היה סך כל מה שנדרש. המבנה האדיר והמרהיב ביופיו, למרות שנועד לסייע למתפללים להבין משהו מהכח והפאר של אלוהים, כשלעצמו הוא לא הספיק בכדי לעורר יראה בקרב העם. ההיסטוריה גדושה בסיפורים עצובים של אנשים שרגעים מעטים לאחר השתחוויה באיזשהו בית כנסת יפה איפשהו, בדרכם החוצה הם ביצעו פשעי זוועה, שייטכן אפילו שהתעוררו בקירבם במהלך לימודיהם בתוך המבנה היפה.

מה קרה במהלך שיפוצו של בית המקדש? מהי משמעות תגובתו רבת העוצמה של יאשיהו לאירועים אלו? (מלכים ב' 11-8:22).

הם מצאו את ספר התורה; איזה חלק, או אפילו אם זה היה כל התורה, אין התנ"ך מציין. וכנראה שמגילות אלה נמצאו קבורות בתוך הקירות במקום כלשהו בבית המקדש.

קיראו את מלכים ב' 20-12:22. מה היה המסר של חולדה מאלוהים למלך יאשיהו ולשליחיו? מה צריכים מילים אלה לומר לנו?

חולדה העבירה את אותו המסר שירמיהו ניבא כבר כמה פעמים. האנשים שפנו מאלוהים חפרו לעצמם קבר במעשיהם, והם עמדו לקצור את התוצאות. יאשיהו לא נועד לחוות את הצרות ובמקום זאת שכב בשלום על משכבו.

"באמצעות חולדה הנביאה, שלח אלוהים מסר ליאשיהו שחורבן ירושלים הוא בלתי נמנע. אפילו שישפילו העם את עצמם לפני ה', הם לא יוכלו להתחמק מהעונש שלהם. כל-כך הרבה זמן שחושיהם קהו והומתו על-ידי מעשי עוולה שאם פסק הדין לא יחול עליהם, הם יחזרו בקרוב לאותו מסלול של חטא. "אמרו לאיש אשר-שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלַי", הכריזה הנביאה, "כֹּה אָמַר יְהוָה הֲנִי מְבִיא רָעָה אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל-יִשְׁבָּיו אֶת כָּל-דְּבָרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוֹנָדָה: תַּחַת אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְּעִיסוּנִי בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְנִצַּתָּה חֲמַתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכָּבֵה." מלכים ב' 17-15:22". (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 399).

הרפורמות של יאשיהו

למרות ההתראה המוקדמת של אבדון, יאשיהו היה עדיין נחוש לעשות את מה שהיה "הַיְשֵׁר בְּעֵינֵי יְהוָה". אולי לא היה ניתן למנוע אסון, "אבל בהכרזה על פסק הדין, גמול השמים, לא חזר בו אלוהים ממתן הזדמנות לתשובה והתחדשות; ויאשיהו, בהבחינו בכונות מצידו של אלוהים לשפוך את רחמיו, נחוש היה לעשות כל שבכוחו בכדי להביא לרפורמות החלטיות". (אלן גיי וייט, נביאים ומלכים, עמ' 400).

קיראו את מלכים ב' 28-1:23. מה הייתה מהותה של הרפורמה שהמלך הנאמן ביקש להביא לאומתו המושחתת? מה נוכל ללמוד, עד כמה הפכו הדברים לרעים בעם הנבחר?

יאשיהו אסף את כל עמו בירושלים בכדי לחדש את הברית עם אלוהים. ספר התורה שאך נמצא נקרא באזני העם, וכתוצאה מכך הם נדרו ללכת אחרי אלוהי ישראל. המלך לא ביצע עבודה זו בעצמו, אלא ביקש מאלה להם הייתה מונחת על כתפיהם האחריות הרוחנית לעשות את שהיה בו צורך.

לדוגמה, במשך מאות בשנים, חפצי פולחן זרים-כפסלים וסמלים שונים שהפכו לשכיחים בישראל-נאספו אל בית המקדש. לפעמים הם היו חלק מהתנאים לשלום, שהוטלו על האומה; לפעמים הציגו אותם מלכים כדי לסמן את הפיוס שלהם, את אות הכניעה. על אף הנסיבות השונות להמצאם במקדש, חפצים ופסלים אלה לא היו שייכים שם, ויאשיהו הורה להם להסירים ולהשמידם.

כמו כן, חגיגת הפסח ברפורמה של יאשיהו לא התקיימה רק במשקי הבית המשפחתיים, כפי שהיה המנהג לפני כן, אבל עכשיו חגג כל העם ביחד. המסר הסימלי לעם היה שהם הותירו את העבר הרע מאחור, ושכעת נכנסו לתקופת התחדשות רוחנית שבה הם נשבעו לשרת את אלוהי האמת, שהוציא ושהוביל אותם ביד רמה מארץ מצרים, שסיפק בית לשבטים כפי שהבטיח, ושכן בינותם בחיי היומיום.

המשמעות בחגיגתו של חג הפסח הלאומי הייתה להתחיל משהו חדש, כי (באופן אידיאלי, בכל מקרה) כל הדברים הישנים הגיעו לסיומם. מה צריכה הסמליות של הפסח להיות עבורנו, אדובנטיסטים שומרי שבת? (ראו קורינתיים א' 5:7).

חומר נוסף למחשבה: כפי שצויין בשיעור, את עומק השחיתות שפשה בעם ישראל ניתן היה לראות בסוג הרפורמות שבם נקט יאשיהו. אם כך, כיצד יכלה האומה ליפול כל-כך עמוק? במובן אחד התשובה פשוטה: זה בגלל שהאנושות נפלה למעמקים אלה. עד כמה נפלה האנושות לשפל ניתן היה לראות בניסוי מפורסם שנערך באוניברסיטת ייל בשנות השישים של המאה שעברה. משתתפים הוזמנו באופן שרירותי באמצעות מודעות בעיתון ונתבקש מהם לתת מכות חשמל לאנשים הקשורים לכיסאות בחדר אחר. המתגים שתיפעלו את הזרמים היו מסומנים מ'הלם קל' עד ל-'סכנה: הלם קשה' כולל שני מתגים שסומנו ב-'XXX'. נאמר למשתתפים לתפעל את הזעזועים על-פי הצווים של המדען המוביל את הניסוי. בהתאם לתיפעול המתגים, הדוגמים שמעו את האנשים בחדר האחר צורחים ומתחננים לרחמים. במציאות, האנשים בחדר השני היו רק שחקנים: הם לא קיבלו שום הלם בכלל. הנקודה של המחקר הייתה להראות עד לאן יגיעו דוגמים 'נורמלים' אלה, בגרימה למה שהם חשבו שהיה כאב לאנשים שהם לא ידעו, פשוט משום שהם נצטוו לעשות כך. התוצאות היו מפחידות. למרות שרבים מהדוגמים נחרדו, נסערו, ואפילו כעסו, זה לא מנע ממספר מדהים של 65 אחוזים ממתפעלי 'הזעזועים' החמורים לאנשים האלה, להאמין שהם באמת מכאיבים להם. 'אנשים רגילים', כתב המדען שערך את הניסוי, 'שפשוט עושים את העבודה שלהם, וללא עוינות מסוימת מצידם, יכולים להפוך לסוכנים בתהליך הרסני נורא.' כמה אנשים 'רגילים' עשו דברים נוראים בהיסטוריה, או אפילו היום? בטוח שדי והותר. מדוע? המשיחיים יודעים את התשובה. אנו חוטאים, חד וחלק.

שאלות לדיון:

- מה מלמד אותנו סיפור הרפורמה של יאשיהו על חשיבות כתבי הקודש, דבר האלוהים בחיינו?
- ניתן להעלות שאלה עניינית עכשיו: אם זה היה מאוחר מדי בכדי למנוע את האסון הבא, מדוע באה הקריאה לתשובה תחייה ורפורמה? מה היתה המטרה של כל אלה? איזו תשובה תוכלו לתת? באיזה דרכים ייתכן שהסיבה תימצא בדרך שבה תחייה כגון זאת תשפיע על אנשים אישית, בניגוד לאומה כולה?